

Francišek Marešič,
župnik in slovenski pisatelj.

Francišek Marešič je bil eden onih mož, ki ga spoštujemo, če ga poznamo, vzljubimo, če ž njim govorimo, čislamo, če nam je znana njegova delavnost, ga želimo posnemati, če vidimo njegov značaj.

Ta mož je prvič zajokal na svetu dne 26. novembra l. 1846. v Kostanjevici na Dolenjskem. Stariši mu niso mogli rezati ravno velikih kosov, zakaj bogatini niso bili. V svojih prvih letih je pasel konje po kostanjeviških planjavah. Bil je čvrst deček. Rad je pravil, kako je celo k božični polnočnici šel bos, ker mu stariši niso mogli napraviti potrebnega obuvala. Da se mu njegovi tovariši niso smejali, je šel na kor, kjer je v mrazu privzdignil zdaj eno nogo zdaj drugo, da se je nekoliko ogrel.

Že v otroških letih ga je veselila knjiga, zato so ga spravili v šolo v Novo mesto. Kot dijak se je odlikoval. Po izvrstno končani maturi je vstopil v ljubljansko bogoslovnico in bil v mašnika posvečen dne 31. julija 1871. Edina podpora v njegovem dijaškem in bogoslovnem življenju mu je bil njegov stric Marešič, duhovnik na Šmarni gori. Pa tudi ta podpora fje bila precej pičila. Saj je moral iti še kot bogoslovec v trdi zimi k svojemu stricu na Šmarno goro v samem poletnem svršniku. Na tej gori, v Marijinem svetišču, je bral tudi novo mašo, kakor je dejal, pri dveh svečah in brez petja. Trda mu je šla.

Prva njegova kapelanijska služba je bila pri Svetem Duhu na Dolenjskem. Ko je šel na svoje prvo mesto, je pač lahko dejal: „Omnia mea mecum porto!“ Vso svojo imovino je imel zavezano v dveh višnjevih rutah; tamošnji župnik pa mu je posodil eno mizico in en stol. Te trde razmere so v njem zlikale tudi trd, resen značaj, ki ni poznal omahljivosti. K tej resnosti njegovi je pač gotovo mnogo pripomogla tudi bolezen, ki ga je v presledkih mučila malodane vse življenje: želodčni katar, ki mu je v poznejših izcimkih tudi vzel življenje. Morda bi bil že davno počival pod rušo, da ga ni rešil slavni škocijanski zdravnik Pavel Varavn, kateremu je potem iz hvaležnosti posvetil svoje lepo delo „Lurška Mati božja“. Pozneje je služboval kot kapelan v Šmihelu pri Novem mestu, na Brezovici, v Šent Vidu nad Ljubljano, v Višnji gori in v Sostrem, odkoder je šel za župnika na Lipoglav, kjer je umrl dne 10. decembra 1901.

Na Lipoglavem je Marešič služboval dvanaest let. Kaj je bil Marešič ljudstvu kot duhovnik, mi ni treba na široko popisovati; dovolj bo, če pokažem iz večera njegovega življenja eno samo epizodo. Nekaj tednov pred svojo smrtjo je stopil v pokoj. Ko je čutil, da ne bo več dolgo, je hotel iti v Ljubljano v bolnico, da bi tam počakal smrti. Ko to izve ljudstvo, se zbere dvanaest mož, in gredó k Marešiču s prošnjo, naj jih ne zapusti. Marešič jim je od-

govoril: „Če ste mi tako vdani, naj pride vas dvanajestero pome, da me prinesete mrtvega nazaj v svojo sredo.“ Tu se je pokazala v vsi luči ona ljubezenska vez, katero pozna malokdo v današnjem sebičnem svetu. A Marešič je to ljubezen zaslužil.

Slavno je tudi Marešičevo pero. Že kot bogoslovec je pod različnimi psevdonimi spisal marsikak sestavek v domači semeniški list „Lipica“, katero je tudi dalje časa urejeval. Tudi časniki, posebno „Novice“, so prinesle marsikaj izpod njegovega mladega peresa pod imenom „Kostanjeviška muha“. Kot kaplan pa je spisal več premišljenih in duhovitih polemiških člankov, katere je pošiljal v „Slovenca“ s podpisom „Kaulus“ in s katerimi je odgovarjal na nasprotne članke v „Narodu“, pod kojimi je bil podpisan neki „Saulus“. Novinarji so s silnim zanimanjem brali te Marešičeve bistré članke, ki so bili pravi odsev njegovih bistrih oči. Pozneje pa je polemiko popustil, zakaj razburjanje je slabo vplivalo na njegovo rahlo zdravje.

Lotil se je mirnejšega dela, intenzivno je študiral slovanske jezike, poslovenil več krajših čeških povesti, posebno spisov Václava Kosmáka, in pozneje ocenjeval slovansko slovstvo v „Dom in Svetu“.

Pri vsem tem pa moramo reči, da je bil Marešič zlasti nabožen pisatelj. Sestavil je več molitvenikov „za dečke“, „za deklice“, znan pa je zlasti „Molitvenik za dijake“. Zaslovel je po svojem prevodu Lasérjeve knjige „Notre-Dame de Lourdes“ — „Lurška Mati božja“, ki je po Francoskem delala upravičudeže v izpreobrnjenjih, pri nas pa je vsaj marsikomu potrdila versko prepričanje. Na Francoskem je doživela ta znamenita knjiga v prvih sedmih letih (nekako do l. 1881.) 142 izdaj, in danes je predstavljena skoro v vse moderne jezike, da, celo v arabščino. Tudi po Slovenskem se je malo knjig bralo s tako vnemo in tolikim zanimanjem, kakor ravno ta Marešičev prevod. Tudi Lasér sam je prosil Marešiča, naj mu pošlje dva izvoda svoje prestave, kar je le-ta storil. In sedaj sta tisti dve slovenski knjigi v neki znameniti pariški knjižnici.

Pozneje je Marešič to tvarino še enkrat predelal in jo izdal kot šmarnični „Lurški majnik“, ki ima v svoji stroki malo zanimivejšega. Pri tem se je nekoliko naslanjal na francosko knjigo „Mois de Marie de Notre-Dame de Lourdes“, ki jo je tudi spisal slavni pariški jurist Henrik Lasér in ki je bila v prvih sedmih letih izdana v francoščini nad štiridesetkrat.

Ob Marešičevi smrti pa se je tiskalo nadaljevanje „Lurške Matere božje“, katero je tudi Marešič poslovenil, pod naslovom „Lurški čudeži“. To knjigo bi bil srčno rad videl dotiskano. Delal jo je v manjših presledkih celih dvanaest let na Lipoglavem. Pisal je in popravljaval v svoji bolezní tako marljivo, da bi bil lahko dejal, kakor Montesquieu, o svojih spisih: „Preberete jih lahko v nekoliko urah, pa zagotovim vas, da sem imel ž njimi dela do osivelosti.“

Cele knjige ni videl tiskane, zakaj Bog je hotel, da je prej zatisnil svoje oko, in da naj delo, katero je on započel, vendar končajo drugi. Koncem lanskega leta smo dobili „Lurške čudeže“ dotiskane v roke. Lep nagroben spomenik!

Marešič pa je bil tudi marljiv jezikoslovec. Kdor bi pregledal njegove slovarje — stare in nove, kako je malone vsaka beseda opremljena z opazkami, bi moral dejati: Marešič je bil železno priden in marljiv. In tak je tudi bil. Dopisoval je z vsemi znamenitejšimi jezikoslovci. Izvrstno je znal francosko, laško mu ni bilo tuje, Shakespeareja je bral v izvorniku, slovanske jezike pa je znal vse, tudi staro-slovenščino. Bil je marljiv nabiratelj narodnega blaga. Nekaj zbirk je priobčil v „Dom in Svetu“, v rokopisu pa je imel cele knjige narodnih izrazov,

Fr. Marešič.

katero si je skrbno zapisoval, občujoč s preprostim ljudstvom. Če je šel v kako hišo, je imel navadno pri sebi svinčnik in papir, in če je v pogovoru zasledil kako zanimivo besedo, jo je hitro zabeležil. Valjavčevo delo „Prinos k naglasu“ je preštudiral kakor malokdo. Škrabčevih „platnic“ je vedno komaj čakal. — V knjigi je Marešič živel, zato je bila tudi njegova knjižnica, da si jo moral občudovati. Bil je Marešič mož, kakršni so bili v dóbi, ko se je jela živahno probujati slovenska narodnost.

Resne razmere, resno delo in povrhu še bolezen so ga skovale v jeklen značaj. Njegova beseda je bila modra, previdna, premišljena. Govoril ni mnogo, a kar je govoril, je bilo jedro. Ako si ž njim občeval, ti je imponiral, spoštoval si ga, in iz tega spoštovanja se ti je morala roditi do njega ljubezen.

V tem možatem značaju je počivalo milo srce. Rad je pomagal ubogemu, če pa je bil pomoči potreben dijak, je bila njegova roka gotovo široko odprta. Ves je gorel za nove katoliške zavode v Šent Vidu, kjer je nekoč kapelanoval. Pozabil jih ni ob svoji smrti.

Slave Marešič na svetu nikdar ni iskal, zato pa zasluži, da mu jo damo mi, ki živimo njegovo delo!

Anton Skubic.

Dr. Stjepan Ilijašević.

„Čas se je odmaknil, in tudi meni bo kmalu udarila ura, da ležem v grob. Toda ne bode mi težko, ker vidim, da bode v vas, ki ste zbrani okoli mene, živel oni duh, plamtela ona ideja, za katero sem dihal in živel celo svoje življenje.“

Tako je Nestor naših slavnih Ilircev, varaždinski prošt dr. Stjepan Ilijašević govoril združenim hrvaškim narodnim zastopnikom pred desetimi leti. Dne 2. januarja letos je res legel v grob kot devetinosemdesetleten starček.

Rojen je bil na novega leta dan 1814 v Oriovcu. Bogoslovne nauke je dovršil v Budim-Pešti, kjer se je seznanil s Strossmayerjem, Topolovićem in drugimi hrvaškimi domoljubi, ter l. 1836. dosegel bogoslovni doktorat in bil posvečen v mašnika. Pod zagrebškim škofom Alagovićem je bil ceremoniar in podbilježnik, pod Haulikom pa bilježnik skozi devet let. L. 1843. je bil imenovan za veroučitelja in pridigarja na kr. akademiji v Zagrebu, potem pa za profesorja bogoslovja v semenišču. Ban Jelačić ga je že l. 1849. imenoval za svetnika v cerkvenih zadevah pri tedanjem banskem svetu, a kmalu je šel na Jelačićevo priporočilo kot hrvaški zaupnik v učno ministrstvo na Dunaj. Tu so ga leta 1851. imenovali za c. kr. šolskega svetnika in nadzornika realnih in ljudskih šol v Zagrebu. Takrat je vlada z vso silo germanizirala na Hrvaškem, in Ilijašević je imel jako težke boje z njo. Ker se ni mogel sprijazniti s pomemčujočimi vladnimi nakanami, se je zahvalil za uradne časti ter bil imenovan za kanonika čazmanskega kaptola v Varaždinu.

Velike zasluge ima dr. Ilijašević za hrvaško šolstvo. S modro svojo besedo in s premišljenim delovanjem je položil temelj hrvaški narodni prosveti; te zasluge ostanejo v hrvaškem narodu nepozabljive. Po njegovem trudu sta bili osnovani realki v Zagrebu in Varaždinu.

Za ljudske šole je napisal sledeče knjige: „Obuka malenih, ili katehetika za porabu učiteljem i svećenikom“ (Zagreb, 1850). „Pismovnik“ (Trst, 1851 in Dunaj, 1857), „Obrana obuke malenih“ (Zagreb, 1850) i „Čitanka za 2. razred viših pučkih učiona“ (Dunaj, 1855), ki se je posebno odlikovala s svojim lepim in pravilnim jezikom in z dovršeno obliko.